

Smíšený evaluační design v dopadové evaluaci: to nejlepší z obou světů?

Martin Nekola, FSV UK
2014

Osnova

1. Smíšený přístup k dopadové evaluaci.
2. Důvody pro jeho využití.
3. Existující designy a jejich aplikace.
4. Případová studie – projekt Stáže ve firmách (FDV).

Východiska pro využití MM v IE

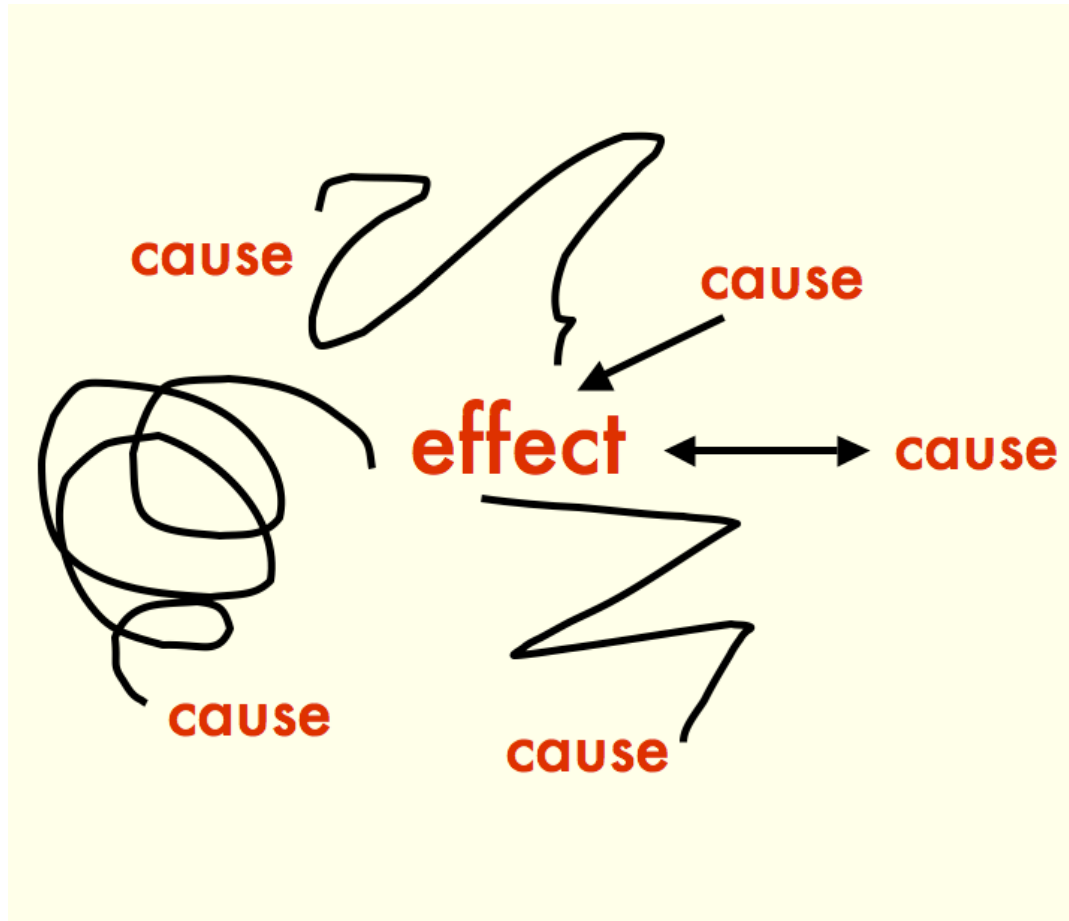
- dopadová evaluace = systematické a empirické zkoumání působení připsatelného intervenci
- IE se snaží prokázat **kauzální vztah** mezi výstupy a výsledky (sociálních) programů, tj. *attribution*
- tradiční přístup k IE využívá „kontrafaktuálu“ měřitelného kvantitativně a výlučně pomocí (kvazi)experimentálních uspořádání

Východiska pro využití MM v IE

- realita evaluátora => „kreativní“ kombinace různých postupů, nástrojů, metod ...
- východiska této prezentace:
 1. kauzalitu je možné definovat (a poznávat) i jiným způsobem, než pomocí kontrafaktuálu
 2. (pro zaryté pozitivisty) MM může přispět k lepší CIE v mnoha ohledech (pochození příčin, přesnost a spolehlivost dat atd.)

KVANTI vs. KVALI

- nekončící debata bez konečného (rozh)řešení
- pojetí **kauzality** jako klíčového konceptu pro IE => metodologická odbočka

CIE pojetí kauzality

- vychází z posloupného pojetí kauzality (Hume)
- X je příčinou Y pouze tehdy, pokud se vyskytne X i Y; pokud se nevyskytne X (*kontrafaktál*), nevyskytne se ani Y
- příčina působí na objekt z vnějšku => vztah mezi příčinou a následkem nelze pozorovat, ale pouze odvodit
- evaluační praxe (a zároveň CIE ideál):
 - manipulace, kontrola a pozorování => interní validita (tj. připsání dopadů intervenci)
 - princip komparace (před – po; intervenční – kontrolní skupiny) => bez kontrafaktuálu není variabilita (*treatment variable*) => nelze posoudit dopad
 - využití KVANTI metod

Alternativní pojetí kauzality

1. konfigurační přístup

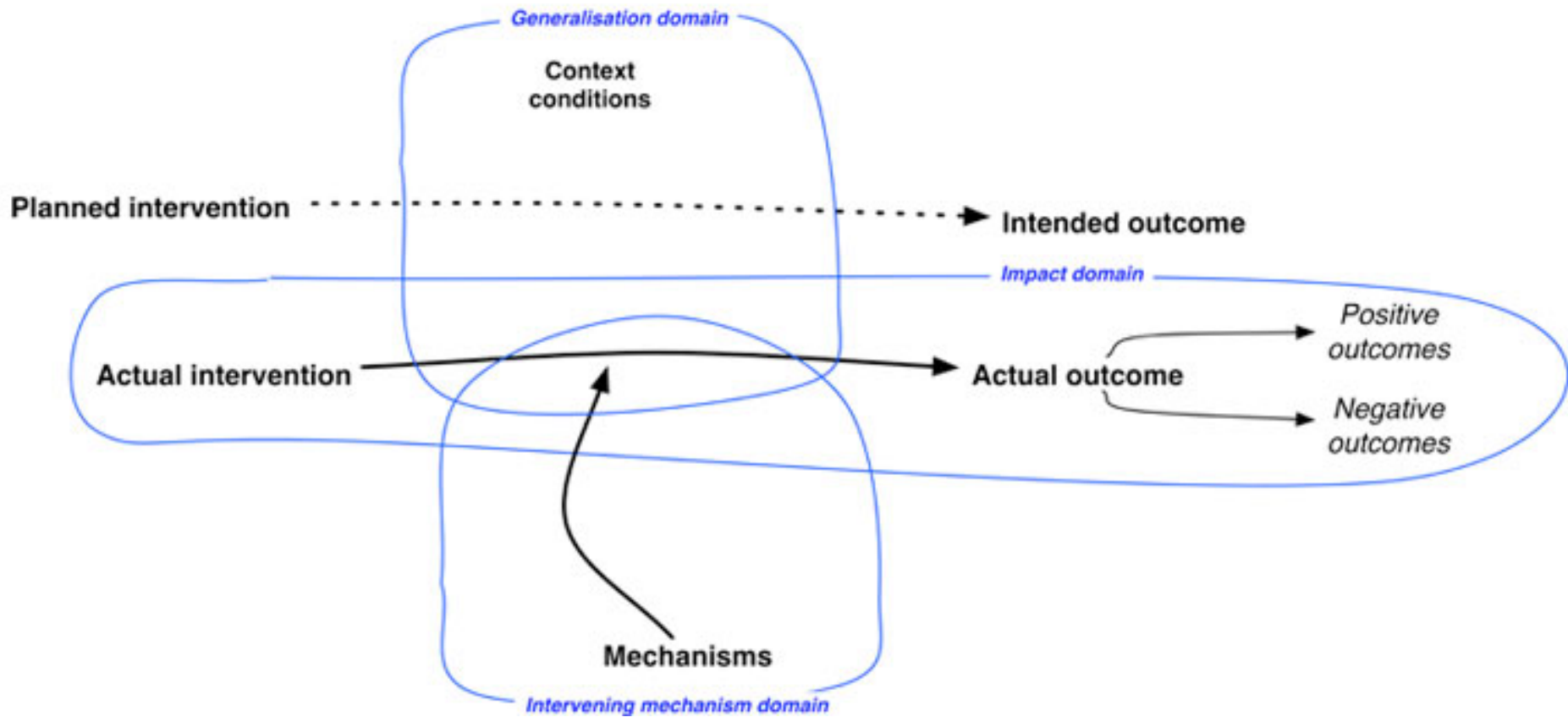
- sleduje výskyt atributů a jejich kombinací, které podmiňují výskyt určitého sociálního fenoménu u různých případů
- odhaluje nutné a postačující podmínky pro vysvětlení variability pozorovaných případů – různé podmínky nebo kombinace podmínek mohou vést ke stejnému důsledku
- systémový pohled => nehledá příspěvek jednotlivých (nezávislých) proměnných, ale snaží se odhadnout důsledky působení různých podmínek
- evaluační praxe – komparace případů
 - kvalitativní komparativní analýza (QCA)

Alternativní pojetí kauzality *pokr.*

2. generativní přístup

- sleduje měřitelné vzorce a podobnosti, které však vysvětluje pomocí příčinných mechanismů
- mechanismy nejsou měřitelné přímo a jsou (do jisté míry) závislé na individuální / skupinové volbě a kontextu => vnitřní variabilita (ne pouze vnější působení)
- produkce teorií vysvětlujících přítomnost nebo absenci pravidelností mezi případy
- evaluační praxe – evaluace založené na teorii, realistická evaluace, modus operandi atd.
 - KVALI nebo MM přístupy

THE CAUSATIVE THEORY

Zpět ke smíšenému přístupu k IE

- výzkumný design s filozofickými předpoklady (metodologie) orientujícími sběr a analýzu dat a kombinující kvalitativní a kvantitativní výzkumné přístupy v různých fázích výzkumu
- obvykle záměrné a plánované užití rozličných KVANTI a KVALI metod, ale také výzkumných uspořádání, konceptuálních rámců, teorií atd.
- různá výzkumná uspořádání za účelem využití silných a potlačení slabých stránek obou přístupů

KVANTI

- + reprezentativita,
zobecnitelnost
- + strukturální faktory
- + rozsah a rozšíření dopadů
- + standardizace,
opakovatelnost ...
- nedostupnost (citlivých) dat
a (skrytých) populací
- vliv kontextu, umělé
prostředí
- časově i finančně náročné
- neflexibilní
- redukce informace ...

KVALI

- + flexibilita
- + zaměření na relevantní
subjekty
- + celostní přístup, „big picture“
- + porozumění komplexním
situacím / fenoménům
- zobecnitelnost
- narace místo čísel,
„subjektivnost“
- nejasné metody
- jiné pojetí validity
- nemožnost izolace
jednotlivých faktorů ...

Důvody pro smíšený přístup k evaluaci

- relevantní pro veřejnou politiku
- zasazená do kontextu – kvalita a hodnota (*merit and worth*)
- komplexnost a proměnlivost intervencí a veřejné politiky obecně
- hodnověrnost zjištění (zvláště těch negativních!)
- Stačí nám ekonometrické modely?

Přínosy MM

- **triangulace** – validita, hodnověrnost a konzistence evaluačních dat a zjištění
- **rozvoj** – výsledky jedné metody pomohou k rozvoji metod následujících
- **komplementarita** – hlubší porozumění
- **iniciace** další analýzy nebo přerámování problému – sladění rozdílných výsledků
- **hodnotová diverzita** – větší povědomí o hodnotové dimenzi evaluace

Odbočka – triangulace v MM

- nejenom mix metod a datových zdrojů, ale i výzkumníků, tazatelů nebo teorií / konceptů pro zvýšení validity výzkumu
- různá místa a kontexty
 - různý čas, různá místa – domov, ulice, různé okolnosti – sám vs. s rodinou atd.
- různí výzkumníci, tazatelé
 - odlišnosti odpovědí v závislosti na oblečení, rase, pohlaví ...
- různé teorie / konceptuální rámce
 - feminismus, lidská práva, sociální vyloučení, ekonomická analýza (CBA ...)
- různé metody sběru dat
 - dotazník, zúčastněné pozorování, rozhovory, artefakty atd.

Praktické přínosy MM

- porozumění vlivu místního kontextu na variabilitu výsledků intervence
- podchycení obtížně měřitelných fenoménů a populací
- lepší reprezentativita KVALI studií, pokud jsou opřeny o KVANTI sampling
- lepší porozumění různým perspektivám (větší zapojení aktérů) – jak je program vnímán různými CS a jak se tímto proměňuje
- nalezení vysvětlení (ne)fungujících programů (konfigurací, mechanismů)
- poskytuje rozumnou míru důvěryhodnosti dat (jako substitut statistické významnosti)
- výsledky se lépe „prodávají“ zastáncům jednoho z přístupů

Plánování MM evaluace

1. Souběžný nebo posloupný design?
2. Vyvážený design nebo design s jedním dominantním přístupem?
3. Jedno nebo více úroňový design?

Základní typy smíšeného přístupu

- **triangulační** – odlišná, ale doplňující se data ke stejnému fenoménu
- **vnořený** (*embedded*) – jeden typ dat primární, druhý sekundární (podpůrná role)
- **explanační** – dvou-fázový model, kde kvalitativní data pomáhají vysvětlit (nebo dále rozpracovat) výsledky kvantitativního výzkumu
- **explorační** – dvou-fázový model, kdy výsledky první fáze (kvalitativní) pomáhají rozvinout druhou fázi (kvantitativní)

Sekvenční MM s dominantním KVANTI

QUAL

QUANT

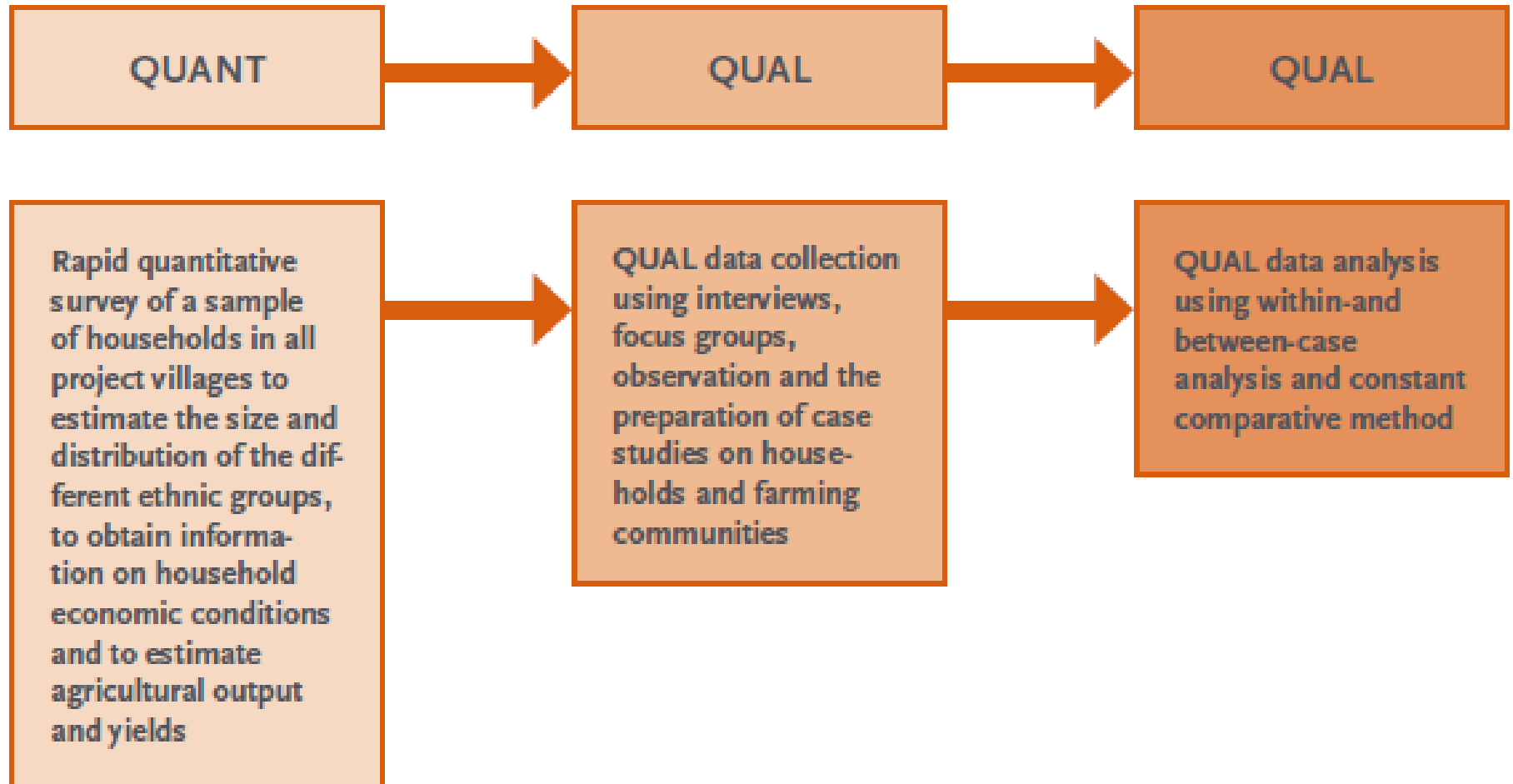
QUANT

Four-week ethnographic study to understand survival strategies, inter-household transfer mechanisms, and the concept of household in this community

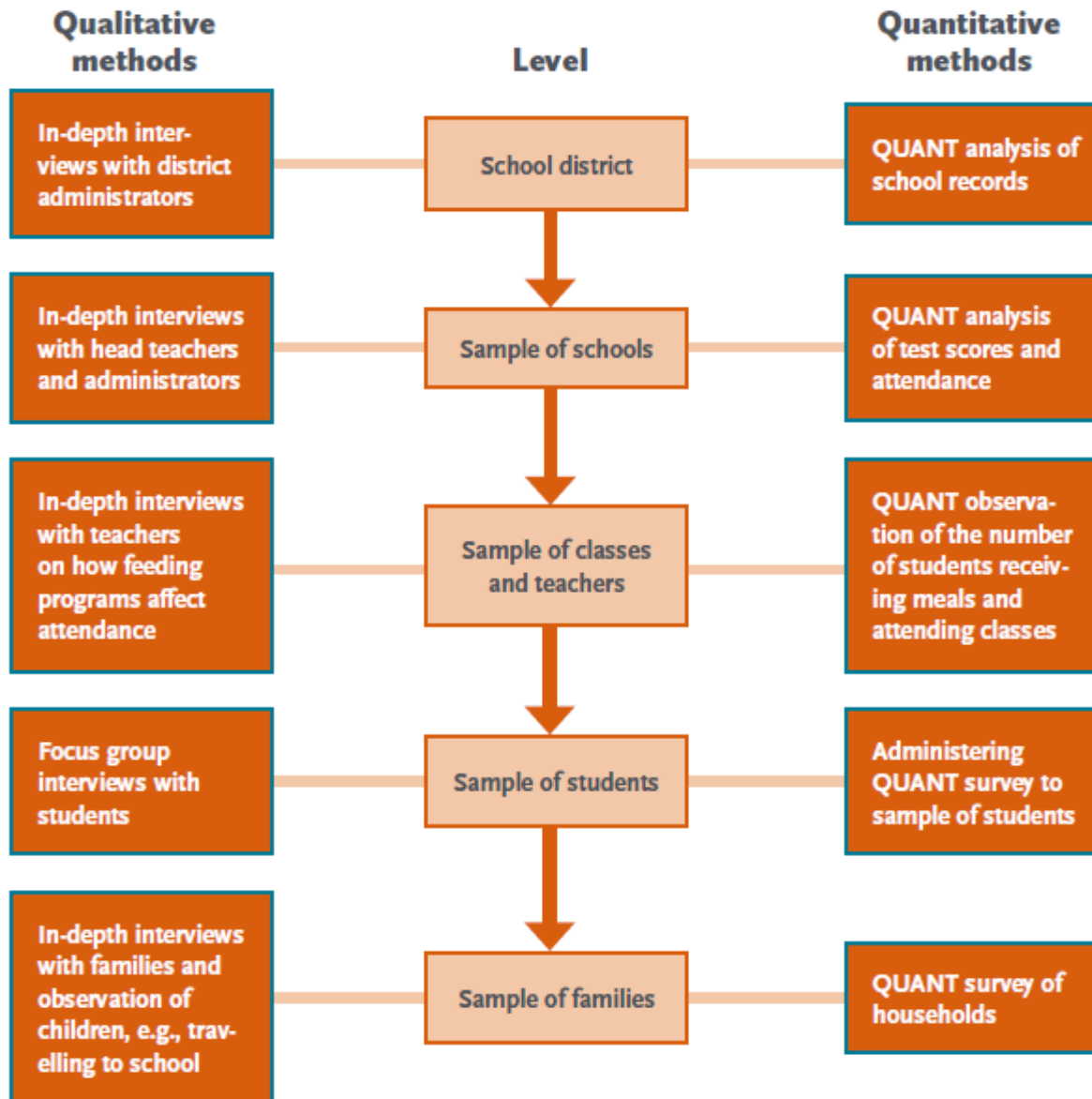
Household survey covering several hundred households to collect data on socioeconomic conditions and to quantify the volume and types of transfers between households within the community and with family and relatives in other parts of the country or overseas

Econometric analysis to quantify transfers and identify the factors determining the direction and magnitude of transfers

Sekvenční MM s dominantním KVALI

Víceúrovňový MM

Závěrem

- attribution vs contribution
- přístupy uplatňující kontrafaktual, ale konstruují je kvalitativně (viz Hind 2010)
- přístupy uplatňující jiné pojetí kauzality
- co chce klient?
- obecná pravidla
 - hledání důkazů pro a proti předpokládané příčině
 - hledání důkazu pro a proti dalším možným příčinám
 - integrita a etika evaluátora

Případová studie – Stáže ve firmách

- vlajková loď FDV
- vnitřní politika
- od začátku MM – KVANTI (evaluační dotazníky pro monitoring a CIE) a KVALI (focus group)
- CIE modely vztahu intervence → příjem nevyšly
 - limity a rizika
 - další cíle a (neočekávané) efekty
- přínos KVALI metod

Použitá / doporučená literatura

- Bamberger, M. (2012) Introduction to mixed methods in impact evaluation. *Interaction impact evaluation notes*, 3. [online]
- Creswell, J.W. & Plano Clark, V.L. (2007) *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Thousand Oaks, CA: Sage Publishing.
- Greene, J.C. (2005) The generative potential of mixed methods inquiry1. *International Journal of Research and Method in Education*. 28 (2), pp. 207–211.
- Hind, J. (2010) Additionality: A useful way to construct the counterfactual qualitatively? *Evaluation Journal of Australasia*. 10 (1), pp. 28.
- Mohr, L.B. (1999) The qualitative method of impact analysis. *American Journal of Evaluation*. 20 (1), pp. 69–84.

Martin Nekola

nekola@fsv.cuni.cz

DĚKUJI ZA POZORNOST!